

REGERINGEN

Socialdepartementet

Regeringsbeslut

III:6

2010-03-25

S2010/2666/ST
(delvis)

Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag att ta fram vägledning för ökat stöd till äldre personer med psykisk ohälsa

Regeringens beslut

Socialstyrelsen ges i uppdrag att ta fram vägledning för att utveckla det psykiatriska stödet till äldre personer med psykisk ohälsa, sjukdom eller funktionsnedsättning. Underlaget ska omfatta utveckling av samverkan mellan kommun och landsting med särskild satsning på kompetenshöjning och primärvården. Socialstyrelsen ska bedriva en vägledningsaktivitet under åren 2010–2011 och lämna förslag till hur en fortsatt utveckling av det psykiatriska stödet till äldre med psykisk ohälsa, sjukdom eller funktionsnedsättning kan ske. Socialstyrelsen får disponera 5 000 000 kronor för år 2010 för uppdraget från utg.omr. 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslag 5:1 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken anslagspost 14. Medlen utbetalas efter rekvisition ställd till Kammarkollegiet. Socialstyrelsen ska senast den 31 maj 2012 lämna en rapport till Regeringskansliet (Socialdepartementet) avseende uppdraget.

Ärendet

Riksdagen har i enlighet med regeringens förslag i Budgetpropositionen för 2010 (prop. 2009/10:1 utg.omr. 9, bet. 2009/10:SoU1, rskr. 2009/10:131) beslutat att avsätta 5 000 000 kronor för år 2010 för uppdrag att utveckla det psykiatriska stödet för äldre. Regeringen har den 25 februari 2010 beslutat överlämna propositionen Värdigt liv i äldreomsorgen (prop. 2009/2010:116) till riksdagen. I propositionen redogör regeringen bland annat för den satsning som behövs under åren 2010–2011 för att utveckla det psykiatriska stödet för äldre personer. Regeringen avser att tilldela 5 000 000 kronor år 2011 under förutsättning att riksdagen beviljar medel för ändamålet.

Bakgrund

Psykisk ohälsa bland äldre kvinnor och män är i dag vanligt förekommande. Personer över 65 år har fyra gånger högre risk att drabbas av depression. Dessutom ökar kroppsliga sjukdomar och demenssjukdomar risken för psykisk ohälsa. Gruppen äldre är den grupp som har flest antal självmord i Sverige. Det saknas inte kunskap om äldres psykiska ohälsa och vilka metoder som är effektiva för att möta ohälsan, men kunskapen är inte tillräckligt spridd. Äldres psykiska ohälsa är ett eftersatt område, bland annat har området uppmärksammats mycket lite inom ramen för den nationella handlingsplanen för hälso- och sjukvården som pågick åren 2001–2004 och av den nationella psykiatrisamordnaren som bland annat hade i uppgift att ta fram en strategi för utveckling av samhällets insatser till personer med psykiska sjukdomar och psykiska funktionshinder. I slutbetänkandet *Ambition och ansvar* (SOU 2006:100) lyfte samordnaren fram vikten av samverkan mellan huvudmännen och att huvudmännen har ett ansvar för att tillgodose de äldres behov.

Genom proposition *Vissa psykiatrirågor m.m.* (prop. 2008/09:193, bet. 2009/10:SoU3, rskr. 2009/10:12) infördes nya bestämmelser i 5 kap. 8 a § socialtjänstlagen (2001:453) och i 8 a § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) från och med den 1 januari 2010 om att kommuner och landsting ska ingå överenskommelse om ett samarbete i fråga om personer med psykisk funktionsnedsättning. Vidare har en ny bestämmelse införts i 2 kap. 7 § socialtjänstlagen (2001:453) och i 3 f § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) om att landsting och kommun tillsammans ska upprätta en individuell plan när den enskilde har behov av insatser från både socialtjänsten och hälso- och sjukvården.

Socialstyrelsen har i uppdrag att utarbeta en vägledning om vad överenskommelsen bör innehålla samt att ta fram och ansvara för en webbaserad kunskapsportal på psykiatriområdet (S2006/9394/HS). Socialstyrelsen har också regeringens uppdrag att ta fram och ansvara för en webbaserad kunskapsportal för personal på alla nivåer som arbetar med vård och omsorg om äldre samt att utreda portalens utvecklingsmöjligheter (S2009/9450/ST).

Närmare om uppdraget

Det saknas en samlad strategi för att åtgärda problemet med att äldre med psykisk ohälsa i dag inte har tillgång till en god och säker vård. Äldre personer med psykisk ohälsa befinner sig mellan psykiatri, geriatrik, äldreomsorg och primärvård vilket kan innebära att inte någon av huvudmännen tar ett samlat ansvar. Även närstående till äldre personer med psykisk ohälsa behöver uppmärksammas ytterligare. Ett nationellt stöd i form av en vägledning behöver därför utformas som stärker huvudmännens insatser för ett gemensamt ansvarstagande.

Kommuner och landsting behöver stödjas bland annat för att utveckla former för samarbete och gemensamt ansvarstagande, utveckla personalens kompetens om psykisk ohälsa hos äldre i specialistpsykiatri, primärvård och äldreomsorg.

Socialstyrelsen ska bedriva en offensiv vägledning för att utveckla det psykiatriska stödet till äldre personer med psykisk ohälsa eller sjukdom när det gäller utveckling av samverkan mellan kommuner och landsting med särskild satsning på kompetenshöjning, primärvård och stimulansåtgärder. Det nationella stödet bör omfatta bl.a. att sprida kunskaper inom området till huvudmännen, stöd inom området samtalsbehandling vid depression och ångest hos äldre samt stöd inom området självmord hos äldre. Vägledningen bör även finnas i webbaserad form.

Socialstyrelsen ska också lämna förslag till hur en fortsatt utveckling av det psykiatriska stödet till äldre med psykisk ohälsa, sjukdom eller funktionsnedsättning kan ske. Stödet ska omfatta insatser till äldre personer som drabbas av psykisk ohälsa eller sjukdom i samband med åldrandet t.ex. depression och ångestsjukdom. Det ska även omfatta äldre personer vilka har levt med en långvarig, allvarlig psykisk sjukdom eller funktionsnedsättning där det är viktigt att uppmärksamma behovet av samverkan med den specialiserade psykiatrins insatser och socialtjänstens insatser direkt riktat till denna grupp.

Uppdraget bör samordnas med de pågående uppdragen att utarbeta en vägledning om innehållet i de överenskommelser om samarbete som kommuner och landsting ska ingå samt att ta fram och ansvara för en webbaserad kunskapsportal på psykiatri- och äldreområdet. Det är av särskild vikt att uppdragen samordnas så att kommuner och landsting får en samlad vägledning.

På regeringens vägnar

Maria Larsson

Karin Hellqvist

Kopia till

Finansdepartementet/BA

Finansdepartementet/KE

Socialutskottet

Kammarkollegiet

Statskontoret

Ekonomistyrningsverket

Sveriges Kommuner och Landsting